

วันสงกรานต์

BIA
www.life-brary.com

ธรรมะใกล้มือ

ธรรมะเล่มน้อย

หนังสือธรรมะขนาดพกพา

รายเดือน ๑๒ เรื่อง ๑๒ เล่ม

สำหรับเป็นพื้นฐานศึกษาระบบปฏิบัติ

ใช้เวลาไม่นานในการทำความเข้าใจ

สามารถมีส่วนร่วมได้โดย...

๑. ผู้ที่อ่านแล้วคิดว่าดีมีประโยชน์
โปรดส่งมอบให้แก่ผู้อื่นต่อ เปรียบดั่งบำเพ็ญทาน.
๒. สมัครสมาชิกได้ที่ห้องหนังสือและสื่อธรรม.
๓. สนับสนุนการจัดพิมพ์หนังสือธรรมะเล่มน้อยตามกำลัง.
๔. เลือกจัดพิมพ์หนังสือธรรมะเล่มน้อย
เพื่อเผยแพร่ในวาระต่างๆ เช่น วันขึ้นปีใหม่,
วันเกิด, งานมงคลสมรส, งานเฉลิมฉลอง,
งานบุญ หรืองานฌาปนกิจ ฯลฯ.

ธรรมะเล่มน้อย ใกล้เคียง

อันจะช่วยให้ทุกคนมีพระเจ้าอยู่ในตน มีพระธรรมอยู่ในใจ

ร่วมเป็นเจ้าของภาพ
พิมพ์ธรรมะเล่มน้อยได้ที่
หอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ
โทร. ๐ ๒๙๓๖ ๒๘๐๐

รายชื่อหนังสือธรรมะเล่มน้อย

๑๒ เล่ม สำหรับปี ๒๕๕๖ ประกอบด้วย

๑. ธรรมะเผด็จการ ๒. ความเป็นไปของจิต ๓. ความเข้าใจถูกเกี่ยวกับศาสนา ๔. พุทธบริษัทไม่ต้องใช้ยารังงับประสาท ๕. ธรรมที่ลูกของพระพุทธเจ้าควรปฏิบัติ ๖. การบวชคือการบังคับตัวเอง ๗. โทษที่เกิดเพราะไม่มีวินัย ๘. อย่างนั้นเอง ๙. มะพร้าวนาฬิกา ๑๐. ชีวิตโหวต ๑๑. สติ ๑๒. สันติภูริโก

๑๒ เล่ม สำหรับปี ๒๕๕๗ ประกอบด้วย

๑. ธรรมะทำไมกัน ๒. แผ่นดินรองรับร่างกาย ธรรมะรองรับจิตใจ ๓. สิ่งที่เราเรียกว่ากิเลส ๔. ธรรมคือสิ่งจำเป็นแก่มนุษย์สำหรับป้องกันและแก้ไข ๕. สิ่งซึ่งเป็นอุปสรรคแก่การเลิกอายุ ๖. ทุกสิ่งอยู่เหนือปัญหา ๗. รู้จักธรรมะให้ถึงที่สุด ๘. หลักธรรมที่ทุกคนควรทราบ ๙. ธรรมที่เป็นเครื่องมือในการเดินทาง ๑๐. ผลพลอยได้ที่เนื่องถึงกันและกันในโลก ๑๑. ประโยชน์สูงสุดของธรรมะ ๑๒. ธรรมะคือหน้าที่

๑๒ เล่ม สำหรับปี ๒๕๕๘ ประกอบด้วย

๑. ธรรมคือหน้าที่ของสิ่งที่มีชีวิต ๒. ชีวิตคู่ ๓. การรู้ อยู่กับรู้ ๔. วันสงกรานต์ ๕. ชีวิตเป็นงานธรรมศิลป์ ๖. ลักษณะความหมายและคุณค่าของวันวิสาขบูชา

BUDDHADĀSA INDAPASSO ARCHIVES

หอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ

วันสงกรานต์

โดย
พุทธทาสภิกขุ

ลำดับที่ ๔ ประจำปี ๒๕๕๘

www.life-brary.com

เทศน์วันสงกรานต์
บรรยายเมื่อวันที่ ๕ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๒
ผู้ถอดคำบรรยาย คุณสุรีย์พร ครุฑแดง
ผู้ตรวจทาน คุณสรวิมล หงสเวส

วันสงกรานต์

ณ บัดนี้จะได้วิสาขนาพระธรรมเทศนา
ของพระผู้มีพระภาคเจ้า เพื่อเป็นเครื่องประดับ
สติปัญญา ส่งเสริมศรัทธา - ความเชื่อ และ
วิริยะ - ความพากเพียร ของท่านทั้งหลาย ผู้
เป็นพุทธบริษัท ให้เจริญอกงามก้าวหน้าใน
ทางแห่งพระศาสนาของสมเด็จพระบรม-
ศาสดา อันเป็นที่พึ่งของสัตว์ทั้งหลาย กว่าจะ
ยุติลงด้วยเวลา

ธรรมเทศนาในวันนี้เป็นธรรมเทศนาพิเศษ ปรรากเหตุเนื่องในวันสงกรานต์ ดังที่ท่านทั้งหลายก็พอจะทราบได้กันอยู่เป็นอย่างดีแล้วทุกท่าน ธรรมเทศนาจึงเนื่องด้วยคำว่า **สงกรานต์** เป็นส่วนใหญ่

คำว่าสงกรานต์ คำนี้ถ้าเป็นภาษาบาลี ก็เป็น *สังกัตะ* แปลว่า **ก้าวล่วงไป** แปลว่า **ก้าวไปพร้อม** คือการก้าวหน้า คำว่าสงกรานต์ แปลว่าก้าวหน้า ก็หมายความว่าก้าวไปข้างหน้า เวลาก้าวไปข้างหน้าตามที่กำหนดไว้ว่าปีหนึ่ง ดังนี้ โดยเฉพาะคำว่าสงกรานต์แปลว่าการก้าวหน้า เราก็จะต้องรู้เรื่องการก้าวหน้าของเวลาเป็นส่วนสำคัญ จึงจะเรียกได้ว่ารู้เรื่องสงกรานต์ คำว่าความก้าวหน้านี้ก็พอจะเข้าใจกันได้ ว่าอะไรๆ มันล่วงไปข้างหน้า แต่ว่ามันมีความสำคัญที่มันเกี่ยวข้องกับมนุษย์

อย่างไร เป็นสิ่งที่ต้องศึกษาพิจารณากัน
ให้เป็นอย่างดี

เกี่ยวกับข้อนี้มีทางที่จะมองเห็นได้
เป็น ๒ อย่าง อย่างแรกก็คือ ความก้าวหน้า
ของเวลา อย่างที่สองก็คือ ความก้าวหน้าของ
บุคคล ถ้ามันเป็นความก้าวหน้าของเวลา
เวลาก็กินสัตว์ กินชีวิต แต่ถ้าว่าเป็นความ
ก้าวหน้าของบุคคล บุคคลก็เป็นผู้กินเวลา
กลับกันอยู่ดังนี้ ถ้าเวลาก้าวหน้า คนก็ถูกกิน
ถ้าคนก้าวหน้า เวลา也被กิน ใครฟังเข้าใจ คนนั้น
เป็นผู้มีปัญญา

ถ้าเวลาก้าวหน้า คนก็ถูกกิน นี้ก็พอ
จะเห็นได้ไม่ยากนัก ว่าวันคืนมันล่องไปๆ คน
มันก็แก่ชราลงๆๆ และใกล้ความตายเข้าไป
ทุกที จนถึงความตายในที่สุด นี้เรียกว่าเวลามัน
ก้าวหน้า คนก็ถูกกิน แต่ที่นี้ถ้าคนเกิดก้าวหน้า

ขึ้นมาบ้าง คือคนได้รู้พระธรรมคำสอนของ
พระพุทธเจ้าซึ่งเป็นหัวใจของพระศาสนาโดย
แท้จริง คือเรื่องความไม่ยึดมั่นถือมั่น ไม่มีสัตว์
บุคคล ตัวตนเราเขาที่จะยึดมั่นแล้ว เวลาทำอะไร
อะไรบุคคลนั้นไม่ได้ เพราะบุคคลนั้นพ้นจาก
ความเกิด ความแก่ ความเจ็บ ความตาย อย่าง
นี้เรียกว่า บุคคลนั้นกินเวลา เวลาเป็นฝ่ายที่ถูกกิน

สรุปความสั้นๆ ก็ว่า ถ้าคนไม่รู้ธรรมะ
เวลาก็กินคน ถ้าคนรู้ธรรมะ คนก็กินเวลา การ
ที่เวลากินคนนั้นไม่เป็นของสนุกเลย
หมายความว่ามีความทุกข์ร้อนนานาประการ
เกี่ยวกับการที่เวลามันล่องไปๆ เดี่ยวนี้คนเป็น
อันมากก็ร้อนใจอยู่ด้วยเรื่องเกี่ยวกับเวลา คือ
ยังทำอะไรไม่เสร็จ ยังทำอะไรไม่ได้ตามที่ตัว
ต้องการ ยังหิวยังกระหายอยู่เสมอ อย่างนี้เรียก
ว่าคนลำบากเดือดร้อนเพราะถูกเวลากิน

เพราะว่าเขาไม่เป็นผู้รู้ธรรม ไม่รู้จักปล่อยวาง
สิ่งทั้งปวง อย่าให้มารบกวนจิตใจ

ถ้าเราพิจารณาดูอีกทางหนึ่งก็จะเห็น
ได้ว่า คนที่ไม่รู้ธรรมะนั้นย่อมเดินถอยหลัง
เพราะถูกเวลากิน ไม่มีการก้าวหน้า คนโง่ คน
พาล คนเขลาชนิดนี้ย่อมไม่มีสงกรานต์กับใคร
เลย เพราะว่าเขาไม่ก้าวหน้า แต่กลับถอยหลัง
ไปเสียอีก ถ้าบุคคลผู้ใดรู้ธรรม บุคคลนั้น
ก้าวหน้าเรื่อยไป บุคคลนี้มีสงกรานต์ คือมี
การก้าวหน้า

แต่ถ้าพูดว่าสงกรานต์ สงกรานต์แล้ว
ก็เป็นกันทุกคน พูดเป็นกันทุกคน ถ้ายิ่งเล่น
สงกรานต์ เช่น สาดน้ำ เป็นต้นกันด้วยแล้ว
ก็ยิ่งทำเป็นกันทุกคน แต่คิดๆ ดูเถิดว่า มัน
เป็นการกระทำของคนโง่หรือคนฉลาด การ
เล่นสงกรานต์เพียงเท่านั้นมันจะเป็นสงกรานต์

คือเป็นความก้าวหน้าไปไม่ได้ มันเป็นเรื่องของ
คนโง่ที่มัวแต่เหลวไหลอยู่ที่นี้และเดี๋ยวนี้ ไม่มี
การก้าวหน้า ถ้าเป็นสงกรานต์จริงๆ มันต้อง
เป็นการก้าวหน้า คือมีจิตใจที่ก้าวหน้า เพราะ
เหตุเช่นนี้แหละจึงพูดว่า คนที่ไม่รู้ธรรมชาติย่อม
ถอยหลัง ไม่มีการก้าวหน้า ไม่มีสงกรานต์

คนที่มีความรู้ธรรมะเท่านั้น ที่มีการ
ก้าวไปข้างหน้าและมีสงกรานต์ คนมีธรรมะ
นั้นไม่ถูกเวลากิน แต่เป็นผู้กินเวลา คนไม่มี
ธรรมะนั้นถูกเวลากิน เรื่องนี้จึงมีความสำคัญ
อยู่ตรงที่ก้าวหน้าหรือไม่ก้าวหน้า ถ้าก้าวหน้า
ก็มีสงกรานต์ ถ้าไม่ก้าวหน้าก็ไม่มีสงกรานต์ แม้
จะโห่ร้อง ตะโกนก้องกันอย่างไร จะทำ
พิธีรื้อตอกกันอย่างไร มันก็ไม่มีสงกรานต์ที่ถูก
ต้องไปไม่ได้ ถ้าจะเรียกว่าเล่นสงกรานต์ ก็
เป็นการเล่นของคนโง่ที่ไม่รู้จักว่าสงกรานต์คือ
อะไรอยู่นั่นเอง

พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราเตือนเธอทั้งหลายว่า สังขารทั้งหลายทั้งปวงมีความสิ้นไปเสื่อมไปเป็นธรรมดา ท่านทั้งหลายจงทำความไม่ประมาทให้ถึงพร้อมเถิด” พระพุทธภาษิตนี้ก็เนื่องด้วยสังกรานต์ คือพระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์นี้ เอาแน่นอนอะไรไม่ได้ ฉะนั้นคนทั้งหลายจงรีบถึงพร้อมด้วยความไม่ประมาทเถิด ไม่ประมาทก็คือจัดทำสิ่งต่างๆ ให้ถูกต้อง ให้เป็นไปในทางก้าวหน้า ให้ก้าวไปๆ เสี่ยงจากความทุกข์ ให้ออกไปจากความทุกข์ให้ได้ นั่นก็เป็นความก้าวหน้า

นี่ถ้าเราจะเรียกกันว่า สังกรานต์คือความก้าวล่วงไปปีหนึ่งนั้น มันก้าวล่วงไปอย่างไร ถ้าถือเอาตามพระพุทธภาษิตที่

พระพุทธเจ้าท่านได้ตรัสไว้ มันก็ต้องก้าวล่วง
ไปด้วยความดับทุกข์ คือดับทุกข์ได้มากขึ้น
เวลาล่วงไปปีหนึ่งๆ ก็ดับทุกข์ได้มากขึ้น โกล้
ความสิ้นสุดแห่งความทุกข์ยิ่งขึ้นไปทุกที เดียว
นี้ใครกำลังเป็นอย่างไรก็ขอให้พิจารณาดูตัวเอง
สอบสวนตัวเองดูให้ดีด้วยกันจงทุกคนเถิด

ถ้าจะให้มีการก้าวหน้าไปตามทาง
ธรรม ก็จะต้องพิจารณาธรรม จะต้องรู้จัก
ธรรม รู้จักสิ่งที่เรียกว่าธรรม แล้วก็รู้ว่า
ตนเองกำลังมีธรรมหรือไม่มี กำลังเจริญไปใน
ทางธรรมหรือไม่

ทีนี้จะเอาอะไรเป็นเครื่องวัด ก็ยังคงใช้
เวลานั่นเองเป็นเครื่องวัด ถ้าเราก้าวหน้าเวลา
ก็แพ้ ถ้าเราไม่ก้าวหน้าเวลาก็ชนะ สำหรับ
บุคคลทั่วๆ ไปในประเทศไทยเรา ซึ่งถือ
วัฒนธรรมอินเดียมาแต่โบราณกาลนั้น ก็น่าจะ

ได้ใช้หลัก ๔ ประการของชาวอินเดียมาเป็น
เครื่องวัดดูบ้างก็ได้

หลัก ๔ ประการนี้มีอยู่ว่า ตั้งแต่เกิด
จนตายแบ่งเป็น ๔ ตอน ตอนที่ ๑ เรียกว่า
พรหมจารี คือเป็นเด็กขึ้นมาจนถึงเป็นหนุ่ม
เป็นสาว ตอนที่ ๒ เรียกว่า คฤหัสถ์ คือเป็นผู้
ครองเรือน เป็นภรรยาสามี เป็นบิดามารดา
ประกอบภารงานเลี้ยงชีวิตอยู่อย่างเต็มที่ ที่นี้
ก็มาถึงตอนที่ ๓ เรียกว่า วนปรัสถ์ คือผู้หลัก
ออกหาความสงบ รู้สึกว่าพอกันทีกับเรื่องธุระ
การงาน ก็ปลีกออกหาความสงบอยู่ ที่นี้มาถึง
ตอนที่ ๔ เรียกว่า สันยาสี ก็คือทำตนให้เป็น
แสงสว่างแก่ผู้อื่น อย่างน้อยก็เป็นทีปรักษา
หารื้อของลูกของหลาน ของชาวบ้าน ของ
เพื่อนบ้านทั่วๆ ไป ในเรื่องความรู้ความเข้าใจ
เกี่ยวกับหนทางผิดทางถูก อย่างนี้เป็นต้น

ท่านทั้งหลายทุกคน จงพิจารณาดูให้
ดีๆ เกี่ยวกับเรื่องนี้ ว่าคนที่เกิดมานี้มีสักกี่คน
ที่ได้ก้าวหน้าไปจนครบทั้ง ๔ ตอนเช่นนี้

ตอนที่ ๑ เป็นเด็กเป็นหนุ่มเป็นสาว
เรียกว่าพรหมจารีนี้ ก้าวหน้าหรือไม่ก้าวหน้า
เด็กบางคนไม่มีความก้าวหน้า แม้ในวัยในตอน
ของพรหมจารี คือเป็นผู้เหลวไหล เรียน ศึกษา
เล่าเรียนก็ไม่สำเร็จ ไม่เคร่งครัด มัธยัสถ์หรือ
สำรวมในระเบียบวินัยของบุคคลผู้เป็น
พรหมจารี กลายเป็นคนเหลวแหลกไปตั้งแต่
เล็กๆ เด็กลงๆ อย่างนี้ เรียกว่าแม้แต่ตอนที่ ๑
หรือวัยพรหมจารีก็ยังไม่ก้าวหน้า เพราะไปทำ
ผิดกันเสีย ทำไขว้กันเสีย

เช่น เด็กลงๆ ก็ไปสาละวนแต่เรื่อง
กามารมณ์ เรื่องเพศ ก็เลยไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่
ของพรหมจารีให้ถูกต้อง กล่าวคือ การศึกษา

เล่าเรียนอย่างเคร่งครัด การปฏิบัติในระเบียบวินัย ขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างเคร่งครัด

ที่นี้พอมาถึงตอนที่ ๒ ที่เรียกว่าเป็นคฤหัสถ์ ก็เหลวไหลอีก เพราะว่ามันเหลวไหลมาเสียแล้วตั้งแต่ตอนต้น คือตอนพรหมจารี มันก็เป็นคฤหัสถ์ที่ครองเรือนที่ดีไม่ได้ เป็นสามีภรรยาที่ดีไม่ได้ เป็นบิดามารดาที่ดีไม่ได้ มันก็ไม่ก้าวหน้า

แล้วยิ่งกว่านั้น มันก็ยังยังเป็นคนโง่คนหลง คนเขลามากขึ้นทุกที ไม่รู้จักเรื่องของความสงบ จึงไม่มีตอนที่ ๓ คือไม่มีตอนวนปรีศ์ที่ออกหาความสงบ แล้วมันก็ไม่มีตอนที่ ๔ คือการที่จะทำตนให้เป็นแสงสว่างแก่เพื่อนมนุษย์ด้วยกัน เรียกว่าเกิดมาทั้งที่เสียชาติเกิดเป็นพรหมจารีที่ดีก็ไม่ได้ เป็นคฤหัสถ์ที่ดีก็ไม่ได้ ส่วนเป็นวนปรีศ์หรือสันยาสีนั้นไม่ต้องพูด

ถึง คนเหล่านี้ก็มีอยู่โดยมาก เห็นๆ กันอยู่ทั่วๆ
ไปคือคนเหลวไหล

นี่ถ้าว่าเป็นคนดีมีธรรมะชนิดที่จะกิน
เวลาได้จริงๆ แล้ว จะต้องเป็นคนกระทำถูก
ต้องมาครบทั้ง ๔ ตอน คือตอนที่ ๑ เมื่อเป็น
พรหมจารีก็ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ประพฤติ
ปฏิบัติเคร่งครัดในขนบธรรมเนียมประเพณี
ไม่มีการทะเลาะอำนาจแก่งิเลส เป็นผู้บริสุทธิ์
ผุดผ่องผ่านไปด้วยดีในวัยพรหมจารี นี้เรียกว่า
ความก้าวหน้าอย่างยิ่งของบุคคลนั้น

พอมาถึงตอนที่ ๒ เป็นคฤหัสถ์ที่ดี คือ
เป็นสามีภรรยาที่ดีที่น่าเลื่อมใส เป็นบิดา
มารดาที่ดี อย่างที่เรียกว่าน่าเลื่อมใส ในเวลา
อันไม่นาน ก็ถือเอาประโยชน์จากความเป็น
คฤหัสถ์นั้นได้สำเร็จ คือมีทรัพย์สมบัติพอตัว มี
เกียรติยศชื่อเสียงพอตัว มีมิตรสหายบริวาร

พอดัว นี้เรียกว่า ชัยชนะของคฤหัสถ์ มีอยู่อย่าง
นี้และเพียงเท่านั้น คือมีทรัพย์สมบัติพอดัว มี
เกียรติยศชื่อเสียงพอดัว มีมิตรสหายที่ดั่งาม
แวดล้อมพอดัว ไม่ต้องมีอะไรมากไปกว่านี้ก็ถึง
ความเต็มเปี่ยมของความเป็นคนได้ในวัย
คฤหัสถ์ หรือตอนที่ ๒

เมื่อวัยคฤหัสถ์เป็นไปด้วยความ
ก้าวหน้าเต็มทีอย่างนี้แล้ว ก็เป็นการง่าย ไม่
ยากเลยที่จะมาสู่วัยที่ ๓ คือวนปรัสถ์ แปลว่า
หลีกออกหาความสงบ ตามตัวหนังสือแปลว่า
อยู่ป่า แต่ตามความหมายแปลว่า หลีกออก
หาความสงบ จะหลีกออกไปอยู่ตามกอกกล้วย
กอไผ่ ริมบ้าน ริมเขตบ้านก็ได้ หรือแม้แต่จะมี
ห้องพิเศษส่วนตัวพักอยู่ด้วยความสงบสงัด
ตลอดเวลา ไม่วุ่นวายด้วยผู้อื่นก็ยงได้ ไม่ได้
หมายความว่า จะต้องออกไปอยู่ตามป่าตามเขา
ไปเสียทั้งหมด

คนผู้เปื้อนต่อกิจการงานของฆราวาส
แล้ว หลีกออกไปหามุมสงบมุมใดมุมหนึ่งที่ตรง
ไหนก็ได้ เรียกว่านปรัสต์

ทั้งนี้ก็เพื่อผลคือ จะได้พิจารณาสิ่ง
ต่างๆ หรือชีวิตในหนหลังอย่างถูกต้อง แล้วมี
จิตหยุดด้วยความเพียงพอ ด้วยความรู้จักอิม
จักพอในเรื่องของโลกๆ ซึ่งเต็มไปด้วยความ
วุ่นวาย ที่พูดเป็นสำนวนโวหารเขาพูดว่า เรื่อง
โลกนี้พอกันที ต้องการจะแสวงหาประโยชน์
อย่างโลกอื่นหรือเหนือโลก จึงไม่สนใจเรื่องเงิน
เรื่องของ เรื่องเกียรติยศชื่อเสียง อำนาจวาสนา
อะไรต่อไป เป็นผู้หยุดตัวเองในเรื่องนั้น มุ่งหน้า
หาแต่โลกแห่งความสงบ อย่างนี้ไม่กี่ปีกี่ปีเป็นผู้
พบความสงบ ซึ่งเป็นความสุขที่สูงขึ้นไปกว่า
เรื่องเงินๆ ทองๆ นี่เป็นนปรัสต์ วัยที่ ๓ ก็เป็น
ความก้าวหน้าด้วยเหมือนกัน

ทีนี้ถ้ายังมีชีวิตอยู่ต่อไป แม้จะมีอายุตั้ง ๘๐ ปี ๙๐ ปีแล้วก็ตาม ก็ทำตนให้เป็นแสงสว่างแก่ลูกหลาน เป็นที่พึ่งทางจิตทางวิญญาณแก่เพื่อนมนุษย์รอบด้าน ใครมีปัญหาอย่างไรก็สามารถที่จะช่วยแก้ไขปัญหาเหล่านั้นให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี เป็นแสงสว่างของคนทุกคนดังนี้เรียกว่าเป็นความก้าวหน้าในอันดับสุดท้าย ท่านผู้ใดมีความก้าวหน้าได้แบบนี้ ก็เรียกว่าได้ก้าวไปถึงความเต็มเปี่ยมแห่งความเป็นคน ถ้าไม่ก้าวหน้าไปได้ในลักษณะอย่างนี้ก็เรียกว่าเป็นคนกลาง เป็นคนที่กลางเป็นโพรง ไม่มี ความเต็มแห่งความเป็นคน ก็คือไม่มีความก้าวหน้า

ทีนี้เราก็มานึกกันดูถึงความก้าวหน้า ที่เรียกว่า สงกรานต์ ล่วงไปปีหนึ่งๆ มันก้าวหน้าอย่างไรหรือไม่ ผู้ใดอยู่ในวัยพรหมจารี

คือคนโสด ก็ต้องดูให้ดีกว่าทุกปีมันก้าวหน้าไป
ถูกต้องในการศึกษาเล่าเรียน การประพฤติ
ปฏิบัติในระเบียบ ศีลธรรม ขนบธรรมเนียม
ประเพณีอย่างเคร่งครัด เราเป็นผู้มีการปฏิบัติ
ที่ก้าวหน้าในเรื่องนี้ ชมเชยตัวเองได้ในเรื่องนี้
จึงจะมีสงกรานต์แต่ละปีๆ เป็นสงกรานต์ที่แท้
จริงของพุทธบริษัท

ทีนี้ถ้าว่าตั้งอยู่ในวัยที่ ๒ ในตอนที่ ๒
คือเป็นคฤหัสถ์ ก็ต้องดูให้ดีกว่า แต่ละปีๆ มัน
ก้าวหน้ามาในลักษณะของความเป็นสามิ
ภรรยา บิดามารดาที่ถูกต้องยิ่งขึ้น ทุกปีๆ
เป็นที่น่าพอใจ น่าเลื่อมใสแก่ตัวเอง มีความ
เคารพตัวเอง นับถือตัวเองได้มากขึ้นทุกปีๆ นี้
แหละเรียกว่าก้าวหน้า หรือเป็นสงกรานต์

ทีนี้ถ้าว่าเป็นเรื่องหลีกออกอยู่ป่า
ข้อนี้ไม่ค่อยมีปัญหา ถ้าเป็นเรื่องหลีกออก

หาความสงบ ข้อนี้ก็จะได้ไม่ค่อยมีปัญหา เพราะ
ว่าถ้าเจริญก้าวหน้ามาถึงขนาดที่หลีกเลี่ยง
หาความสงบได้ดังนี้แล้ว มันเป็นความก้าวหน้า
ทางจิตทางวิญญาณอยู่ตลอดเวลา มันจึงเป็น
สงกรานต์ เป็นความก้าวหน้าอยู่ในตัวตลอด
ทุกๆ เวลา ทุกๆ วัน ทุกๆ นาทีเสียด้วยซ้ำไป
ไม่ต้องพูดเป็นปีๆ ถ้าว่าเป็นคนก้าวไปถึงตอนที่
๔ คือสันยาสิ ทำตนเป็นแสงสว่างแล้ว ก็จะได้
เป็นไปได้ง่ายในการที่จะก้าวหน้าเพราะว่ามัน
ก้าวไปจนถึงที่สุด หรือจวนจะถึงที่สุดอยู่แล้ว
ให้ทุกคนมีสงกรานต์กันอย่างนี้เถิด ก็จะเป็น
สงกรานต์ที่แท้จริงของพุทธบริษัท

ถ้าจะพิจารณากันดูอีกแบบหนึ่งตาม
หลักธรรมในพุทธศาสนา นี้ ยังมีการแบ่งความ
ก้าวหน้าของชีวิตนี้ไว้เป็นอีกรูปหนึ่ง มีอยู่ ๔
ตอนด้วยเหมือนกัน ตอนแรกเรียกว่า กามา-

วจรภูมิ คือชั้นที่มีจิตใจพอใจในกาม ชั้นที่ ๒ เรียกว่า รูปาวจรภูมิ -ชั้นที่พอใจในรูป ชั้นที่ ๓ เรียกว่า อรูปาวจรภูมิ -ชั้นที่พอใจในสิ่งที่ไม่มีรูป และชั้นที่ ๔ เรียกว่า โลกุตตรภูมิ -คือพอใจในสิ่งที่สูงสุดเหนือโลก เหนือภูมิทั้ง ๓ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

อธิบายโดยสังเขปว่า คนทั่วไป สัตว์ทั้งหลายตามปกติธรรมดา นั้นเป็นพวกกามาวจรภูมิ คือพอใจในความสุข สนุกสนาน เอร็ดอ่อยทางอายตนะ คือ ทางตา ทางหู ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย ในเรื่องรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส จิตใจยังเป็นอย่างนี้อยู่ ก็เรียกว่าอยู่ในกามาวจรภูมิ แม้เด็กเล็ก ๆ ก็ชอบกินชอบเล่นเป็นสราณะยิ่งกว่าสิ่งอื่น ไม่มีสิ่งอื่นดีกว่า นี้ก็เพราะว่าจิตใจยังอยู่ในกามาวจรภูมิ

แม้จะเป็นคนหนุ่มคนสาวก็ยังมีบุชาสิ่ง
ที่เรียกว่า กามคุณ นั้นยิ่งกว่าสิ่งใด นี้ก็เรียกว่า
อยู่ในกามาวจรภูมิ ถึงแม้จะเป็นพ่อบ้านแม่
เรือนแล้ว ถ้ายังพอใจในเรื่องรูป รส กลิ่น เสียง
อยู่ ก็ยังเรียกว่าอยู่ในกามาวจรภูมิ แม้จะเป็น
คนแก่หัวหงอกแล้ว ถ้ายังพอใจในรูป เสียง
กลิ่น รสอยู่ ก็ยังเรียกว่าอยู่ในกามาวจรภูมิ

ถ้าเมื่อใดมีความเข้าใจในเรื่องโลกียา-
รมณ์ หรือกามารมณ์ หรือกามคุณเหล่านั้น
อย่างถูกต้อง รู้สึกเห็นเป็นของธรรมดา หรือ
รู้สึกเป็นของน่าขยะขียง ต้องการจะทำให้
สูง ให้ดี ให้สะอาดยิ่งขึ้นไป จึงได้เปลี่ยนไปสู่
สิ่งซึ่งไม่เกี่ยวกับกามคุณ อย่างนั้นก็มี หรือว่า
สังขารร่างกายนี้มันไม่อำนวยแก่กามคุณอีกต่อ
ไปแล้ว ก็เป็นไปในเรื่องที่สูงไปกว่ากามคุณก็มี
อย่างนี้เขาเรียกอันดับที่ถึงทีแรกว่า รูปาวจรภูมิ

ที่เป็นขั้นต่ำๆ ที่สุด เช่นคนเมื่อเบื่อ
ทางกามารมณ์แล้ว ก็ไปหาความสุขจากสิ่งซึ่ง
มิใช่กามารมณ์ เป็นวัตถุสิ่งของที่มีความงาม มี
ความแปลก มีความประหลาด เช่น ต้นไม้สวยๆ
งามๆ ของสวยๆ งามๆ เลี้ยงสัตว์สวยๆ งามๆ
เป็นที่เพลิดเพลินเจริญใจไป

อย่างนี้ก็ยังสงเคราะห์เข้าได้ในพวก
รูปาวจรภูมิ แต่ที่ดีที่จริงนั้น ก็หมายถึงรู้จัก
แสวงหาความสงบใจจากสิ่งที่มีรูปร่าง คือการ
เจริญกรรมฐานโดยใช้สิ่งที่มีรูปร่างเป็นอารมณ์
ได้รับความสงบใจจากการเจริญกรรมฐานที่
มีรูปร่าง ชนิดที่มีวัตถุ ที่มีรูปร่างเป็นอารมณ์
นั้น พอใจอยู่แล้วก็เรียกว่ามีจิตใจสูงอยู่ในชั้น
รูปาวจรภูมิ เป็นอันดับที่ ๒

ที่นี้อันดับที่ ๓ เรียกว่า อรูปาวจร-
ภูมิ พอใจในสิ่งที่ไม่มีรูป ตัวอย่างที่ต่ำๆ เช่น

บุคคลพอใจในเรื่องบุญเรื่องกุศล พอใจในเรื่อง
เกียรติยศ ความงามความดี ที่ไม่ใช่เป็นวัตถุ
ธรรม ไม่ใช่มีรูปมีร่าง พอใจหลงใหลอยู่ในสิ่ง
นี้ซึ่งไม่มีรูปร่าง ก็เรียกว่า อรูปาจรภูมิ ได้
เหมือนกัน

แต่ความมุ่งหมายที่แท้จริงนั้น หมายถึง
ถึงการแสวงหาความสุขจากการเจริญภาวนา
ทางจิตใจในสิ่งที่ไม่มีรูป เอาสิ่งที่ไม่มีรูปมาเป็น
อารมณ์ของกรรมฐาน ก็ย่อมได้ความสงบสุขซึ่ง
ละเอียดสุขุมยิ่งไปกว่าชนิดที่มีรูป เพราะฉะนั้น
จึงจัดไว้พวกหนึ่ง ว่าสูงขึ้นไปกว่าพวกที่ ๒

ที่นี้ถ้าว่ายังมีทางจะก้าวหน้าสูงต่อไป
อีกแล้ว ก็ไม่มีทางไหนเลยนอกจากทางโลกุตตร-
ภูมิ คืออยู่เหนือโลก เหนือทุกสิ่งเสียทีเดียว ไม่
ต้องการความปรุงแต่งแม้แต่ที่เป็นความสุข
จากกามคุณ ความสุขจากรูปกรรมฐาน ความ

สุขจากอรูปกรรมฐาน เป็นต้น เพราะรู้สึกว่าการ
ความสุขเหล่านั้นแม้จะประณีต จะละเอียด
สุขุมเพียงไร ก็ยังเป็นสักแต่ว่าเวทนา **ขึ้นชื่อว่า
เวทนาแล้วย่อมไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา
และเป็นมายาคือหลอกลวง** จึงไม่ต้องการ
ความสุขชนิดที่เป็นเวทนา ต้องการจะมีจิตใจ
อยู่เหนือเวทนา **ไม่ให้เวทนาปรุงแต่งจิตใจได้
อีกต่อไป**

การที่มีจิตใจอยู่ในลักษณะอย่างนี้
เรียกว่า โลกุตตรภูมิ ผู้บรรลุโลกุตตรภูมิ เรียก
กันว่าพระอริยเจ้า มีอันดับตั้งแต่ พระโสดาบัน
สกิทาคามี อนาคามี และพระอรหันต์เป็นที่สุด
ล้วนแต่ตั้งอยู่ในโลกุตตรภูมิ

ทั้ง ๔ ภูมินี้สรุปสั้นๆ ได้ง่ายๆ ก็คือว่า
พวกที่ ๑ พอใจในกาม พวกที่ ๒ พอใจในรูปที่
บริสุทธิ์ พวกที่ ๓ พอใจในอรูปที่บริสุทธิ์ พวก

ที่ ๔ อยู่เหนือความพอใจโดยประการทั้งปวง เราลองคิดดูเถิดว่า เราแต่ละคนๆ นี้อยู่ในภูมิไหน หรือว่าส่วนมากอยู่ในภูมิไหน ก็จะเห็นได้ว่าส่วนมาก เวลาส่วนมากมัวแต่พอใจในเรื่องกามคุณ เวลาที่จะพอใจในเรื่องรูปปริสฺสุทฺธิ อรูปปริสฺสุทฺธิ นั้นหายากเต็มที เวลาที่จะอยู่เหนือความพอใจนั้นดูจะหาไม่ได้ เว้นไว้แต่เวลานอนหลับนั้นมันเป็นเอง นอนหลับนั้นมันเป็นเอง

เพราะฉะนั้นจะถือว่าเป็นความสามารถของบุคคลนั้นก็ไม่ได้ นี้เรียกว่าไม่มีโอกาสที่จะอยู่ในโลกุตตรภูมิ จนถึงกับกล่าวได้ว่าอย่างเต็มปาก คงมีอยู่แต่เพียงกล่าวได้ว่าหลงใหลอยู่ในกามาวจรภูมิ มีรูปาวจรภูมิเล็กๆ น้อยๆ เข้ามาแทรกแซง ไม่เป็นชั้นเป็นอัน จนถึงกับจะกล่าวได้ เว้นไว้แต่ว่าคนบางคนอายุ

มากแล้ว จะเป็นไปได้ในทางกามารมณ์ไม่ไหว
แล้ว ก็ไปพักผ่อนอยู่ด้วยรูปบริสุทธิ์หรืออรูป
บริสุทธิ์ตามประสานคนแก่ๆ อย่างนี้ ก็ยังนับว่า
ยังดีกว่าที่จะไม่รู้จักเบื่อ รู้จักอิมกันเสียเลย

คนที่ยังประสงค์กามคุณอยู่จนกระทั่ง
เป็นคนแก่ชราเข้าโลงไปแล้วก็ยังมี อย่างนี้เรียก
ว่าตายไปในกามาวจรภูมิโดยแท้ ไม่มีความ
ก้าวหน้า คนชนิดนี้สงกรานต์จะล่วงไปก็ปีๆ ก็
ไม่เป็นสงกรานต์ คือไม่เป็นการก้าวหน้าแต่
ประการใด แล้วก็ลองไปเปรียบ ไปคำนวณดู
ตัวเองด้วยกันทุกคนเถิดว่า จิตใจมีความ
ก้าวหน้าไปตามภูมิ ตามชั้นเหล่านี้หรือหาไม่
ถ้าไม่มีการก้าวหน้าแม้ในภูมิเดียวกัน ก็เรียก
ว่าไม่มีสงกรานต์ด้วยเหมือนกัน

วันนี้อุตสาหมากันทั้งที เพื่อทำบุญใน
วันสงกรานต์ ถ้าทำตามประเพณีอย่างหลับทู

หลับตา มันก็ไม่มีความก้าวหน้า แต่ถ้าหากว่า
มีความรู้สึกอย่างแท้จริง จนเป็นผู้ไม่ประมาท
ตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแล้ว มีความ
เศร้าสลดใจในความผิดพลาดที่แล้วมาแต่หน
หลัง แล้วก็มี ความตั้งใจที่จะทำเสียใหม่ให้ถูก
ต้องต่อไปข้างหน้า คิดบัญญัติกันดูปีหนึ่งหนหนึ่ง
ปีหนึ่งหนหนึ่งในระยะนี้ซึ่งเรียกว่าวันสงกรานต์
ก็จะเป็นการดี คือจะเป็นสงกรานต์จริงๆ

การที่จะไปเล่นสาดน้ำกัน เอาว้าวเอา
ควายมาชนกัน มาเล่นการพนันกัน อย่างนี้
เป็นต้นนั้น มันเป็นสงกรานต์ของคนโง่ อย่างดี
ที่สุดก็จะเป็นสงกรานต์ของเด็กอมมือหรือเด็ก
เล็กๆ ที่ยังไม่รู้อะไร มากไปกว่าที่จะหวังว่า เมื่อ
ไหนจะสงกรานต์ เมื่อนั้นจะได้ดูควายชนกัน
ว้าวชนกัน ดูการเล่นสาดน้ำกัน อย่างนี้เป็นต้น
นี้สงกรานต์ของเด็กอมมือ และเราก็คงจะเคย
เป็นอย่างนี้มาแล้วด้วยกันทั้งนั้น

ฉะนั้นสงกรานต์มันควรจะเลื่อนไปๆ ตามลำดับ จนมาเป็นสงกรานต์ที่น่าดู เป็นสงกรานต์ของพุทธบริษัทในพระพุทธศาสนา ทั้งหมดตามที่กล่าวมานี้คือความก้าวหน้าที่เป็นสงกรานต์อันแท้จริงของแต่ละคนๆ ในโลกนี้ เกี่ยวกับความก้าวหน้า

ทีนี้เราจะมาดูกันให้กว้างออกไป ให้เป็นเรื่องของคนทั้งโลก ว่าโลกนี้ก้าวหน้าหรือไม่ก้าวหน้า โลกนี้มีสงกรานต์หรือไม่มีสงกรานต์

ถ้าพิจารณาดูให้ละเอียด ก็จะเห็นเป็นอีกอย่างหนึ่ง ถ้าดูอย่างโจ่งๆ เขลาๆ ไม่พิจารณา ก็จะเห็นเป็นอีกอย่างหนึ่ง ถ้าดูอย่างหยาบๆ อย่างเขลาๆ ตามๆ กันไปก็จะรู้สึกว่าการก้าวหน้านั้น คือมีความเจริญเกิดขึ้นมาอย่างนั้น อย่างนี้ เขาทำอะไรได้แปลกๆ ใหม่ๆ จนกระทั่ง

ว่าจะไปเอาโลกพระจันทร์ โลกพระอังคาร โลก
ไหนก็ได้ อย่างนี้ก็เรียกว่าความก้าวหน้า นั้น
มันก็เป็นความก้าวหน้า แต่เป็นความก้าวหน้า
ในทางวัตถุ ไม่ใช่ทางจิตใจ จิตใจก็ยังมีมวลเมาลุ่ม
หลงในกามารมณ์ ในกามคุณมากไปกว่าเก่า
เสียอีก

การที่จะไปคิดเอาอะไรหลายๆ มีอะไร
หลายๆ หาอะไรแปลกๆ ออกไปนั้น ก็เพื่อได้
ความสุขสนุกสนานเอร็ดอร่อยทางตา ทางหู
ทางจมูก ทางลิ้น ทางกาย เป็นต้นนั่นเอง

นี่ถ้าดูให้ดี ก็จะเห็นว่าโลกนี้กำลังถอย
หลัง ไม่ใช่ก้าวหน้า โลกนี้กำลังถอยหลัง คือมัน
จะมีความทุกข์มากขึ้น โลกนี้มันถอยหลังไป
หาความทุกข์ที่มากที่รุนแรงยิ่งขึ้น แต่คนใน
โลกนี้พูดว่าก้าวหน้า หมายความว่า ยิ่งเจริญ
ตามประสาชาวโลกชนิดนี้มากขึ้นเท่าไร ก็จะ

ยิ่งมีความทุกข์มากขึ้นเท่านั้น มันถอยหลังอยู่ตรงที่มีความทุกข์มากขึ้นนั่นเอง มันเหมือนกับ การถอยหลังไปหา ถอยหลังไปลงเหวลงบ่อ กระทั่งเชือดคอตัวเองในที่สุด

ความก้าวหน้าอย่างสมัยใหม่ที่เขาเรียกกันว่าความก้าวหน้านี้แหละ จะนำโลกนี้ไปสู่ความยุ่งยาก ลับสน ซับซ้อน ลึกลับยิ่งขึ้นทุกที ยิ่งเจริญทรูหราทางวัตถุมากเข้าเท่าไร ก็ยิ่งมีความยุ่งยากลำบากซับซ้อน คับแคบในทางจิตใจมากขึ้นเท่านั้น

เพราะฉะนั้นเมื่อดูด้วยสายตาของพุทธบริษัทแล้ว โลกนี้มันกำลังถอยหลัง ไม่ใช่กำลังก้าวไปข้างหน้าเหมือนสายตาของคนโง่คนเขลาที่เห็นแต่วัตถุอย่างเดียว

โลกนี้มีความสนุกสนานเอร็ดอร่อยทางตา ทางหูมากขึ้นจริง มากมายเหลือที่จะ

กล่าวได้จริง แต่ทางจิตใจนั้นมันถอยหลัง มัน
เลวลง คนจนเกือบจะไม่มีศีลธรรมอยู่แล้ว
พุทธบริษัทจะเรียกโลกชนิดนี้ว่า โลกที่ก้าวหน้า
หรือโลกที่ถอยหลัง ก็จงพิจารณาด้วยตนเอง
เถิด อาตมารู้สึกว่า อย่างนี้ต้องเรียกว่ามัน
เป็นการถอยหลัง มันเป็นการก้าวหน้าแต่ทาง
วัตถุแล้วมันถอยหลังทางวิญญาณ มันลุ่มจมใน
ทางวิญญาณหรือทางจิตใจ มันก้าวหน้าแต่ทาง
ร่างกาย มันถอยหลังในทางจิตใจ รวมกันแล้ว
จะเรียกว่าอะไรดี มันก็ต้องเรียกว่า ความถอย
หลังสำหรับผู้มีปัญญา เรียกว่า ความก้าวหน้า
สำหรับคนโง่

โลกนี้กำลังก้าวหน้าสำหรับคนโง่ แต่
กำลังถอยหลังสำหรับคนมีปัญญา เพราะว่า
ไม่มีความก้าวหน้าในทางจิตใจ เพราะว่า
ถูกวัตถุท่วมทับ ถูกวัตถุบีบคั้น ถูกความสุข

ทางเนื้อหนังครอบงำอำยิ ทำให้จิตใจไม่มีความเจริญอกงาม ไม่มีความก้าวหน้าทางวิญญาน มีแต่ความก้าวหน้าทางวัตถุ มันก็เป็นการถอยหลังทางวิญญาน ถ้าเมื่อใดทำให้มีความก้าวหน้าทางวิญญานได้ คือมีจิตใจสูง ประกอบไปด้วยธรรมะจริงๆ แล้ว เมื่อนั้นจะเรียกได้ว่าเป็นความก้าวหน้าทั้ง ๒ อย่าง คือ ความก้าวหน้าทั้งทางจิตใจและทางวัตถุ

มีคนเข้าใจผิดว่า พุทธบริษัทมีความก้าวหน้าทางจิตใจ แต่ไม่มีความก้าวหน้าทางวัตถุ นี่มันเป็นการพูดกันไม่รู้เรื่อง เพราะว่ามันเป็นคนเมาวัตถุพูด เป็นคำพูดของคนที่มีวเมาในวัตถุ มันก็หาว่าตามหลักของพุทธบริษัทนั้น จะก้าวหน้าแต่ทางจิตใจ ไม่มีการก้าวหน้าทางวัตถุ สำหรับความก้าวหน้าทางวัตถุของพุทธบริษัทนั้น เขาไม่ได้ตะกละตะกลาม ไม่ละโมภ

โลกลาภ เหมือนคนที่ก้าวหน้าทางวัตถุเขามุ่งหมายกัน เพราะเขาถือว่าวัตถุนั้นเป็นเพียงอุปกรณ์สำหรับให้ชีวิตตั้งอยู่ได้ เพื่อมีความก้าวหน้าทางจิตใจต่อไป วัตถุที่มุ่งหมายนั้นคือ ความสูงของจิตใจ เมื่อได้ความสูงของจิตใจแล้ว ก็เรียกว่าได้ทั้งหมด

เรื่องทางวัตถุนั้นเป็นเรื่องอุปกรณ์เล็กๆ น้อยๆ สำหรับร่างกายเป็นอยู่พอสะดวกสบาย สำหรับมีจิตใจที่มีสมรรถภาพ เมื่อจิตใจมีสมรรถภาพ ทำหน้าที่ของจิตใจได้ดี ได้รับผลทางจิตใจแล้ว มันก็เป็นเรื่องสิ้นสุดกัน จะไปมัวยุ่งยากลำบากด้วยเรื่องวัตถุให้มากมายทำไมกัน ซึ่งมันเป็นเรื่องของคนโง่ ลำบากโดยไม่จำเป็น เพิ่มความลำบากให้มากขึ้นโดยไม่จำเป็น แล้วก็ไม่มีอะไรดีที่ตรงไหน นอกจากความมัวเมา เมื่อไม่ต้องการความมัวเมา ก็

ต้องการความสงบสุขที่ถูกต้องแท้จริง ไม่
จำเป็นจะต้องมีวัตถุมากมาย

ถ้าว่าคนนิยมความก้าวหน้าในทาง
จิตใจแล้ว โลกนี้ก็จะมิอะไรๆ ให้อย่าง
เหลือเฟือ แต่ถ้าว่าคนไปนิยมความก้าวหน้า
ทางวัตถุแล้ว โลกนี้ก็ไม่มีอะไรให้ที่เพียงพอ
จะต้องหวนวิตกกังวลว่าอะไรๆ ก็จะต้อง
ขาดแคลน และกำลังขาดแคลนลงอยู่เสมอ
ไป เพราะเอาไปใช้อย่างสุรุ่ยสุร่ายในทาง
บำรุงบำเรอเกินกว่าที่จำเป็น ไม่ได้ใช้ไปอย่าง
ที่จำเป็น

ไปพิจารณาตนเองเถิดว่า ในการเป็น
อยู่ในบ้าน ในเรือน ในรถ ในเรือ ในอะไรก็ตาม
นั้น มันเป็นเรื่องที่ไม่จำเป็นเสียแทบทั้งนั้น ยิ่ง
สมัยนี้แล้วเป็นเรื่องเล่นหัวไปมากกว่า การใช้
จ่ายในบ้านเรือนนั้นเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นมากมาย

ที่สุด แต่ว่าเมื่อไปถือกันเสียว่าเป็นมาตรฐาน
ของการอยู่ดีกินดีอย่างนั้นอย่างนี้เสียแล้ว มัน
ก็พูดกันไม่รู้เรื่อง ในที่สุดผลมันก็คือ ไม่พอฟๆ
อยู่รำไบนั่นเอง นั่นคือผลของความก้าวหน้าใน
ทางวัตถุ หรือว่าจิตใจที่มัวเมาหลงใหลในการ
ก้าวหน้าทางวัตถุ

เดี๋ยวนี้ทางวัตถุก้าวหน้า ใครๆ ก็มอง
เห็น แล้วก้าวหน้าอย่างแรง ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว
เหมือนกับว่าวิ่ง ไม่ใช่เดิน ความเจริญของโลก
สมัยนี้เจริญอย่างที่เรียกว่าวิ่ง แต่แล้วมันก็วิ่ง
อย่างหัวทกกันขวิด วิ่งอย่างหกคะเมน วิ่งลง
เหว วิ่งชนต้นไม้ตาย นี่ขอให้ดูการวิ่งของความ
เจริญของมนุษย์ในสมัยนี้ ในที่สุดมันก็วิ่งไป
ชนกองเงินกองทองของมันเองตาย มันเป็นผู้ที่
มีความลำบากยุ่งยากจนถึงกับฆ่าตัวตาย
เพราะสิ่งเหล่านั้น

นี่คือการวิ่งของผู้ที่มีความก้าวหน้า
อย่างวัตถุหรืออย่างโลก เรายอมให้พูดได้ว่า
โลกก้าวหน้าอย่างวิ่ง แต่แล้วมันก็วิ่งอย่างหัว
หกกันขวิด วิ่งอย่างหกคะเมน วิ่งลงเหว วิ่งชน
ต้นไม้ตาย วิ่งชนเสาไฟฟ้าตาย วิ่งชนกองเงิน
กองทองที่มันสะสมไว้เองตาย นี่จะเรียกว่า
สงกรานต์ได้หรือไม่ ถ้าจะเรียกว่าสงกรานต์
การก้าวหน้า มันก็ต้องเรียกว่าสงกรานต์ของ
คนบ้า ไม่ใช่สงกรานต์ของคนดี

ทั้งหมดนี้เป็นเพราะว่าเขาเข้าใจผิดใน
เรื่องการทำความสุข เข้าใจความสุขผิด
อย่างตรงกันข้าม เขาต้องการความสุขที่ร้อน
ไม่ต้องการความสุขที่เย็น เพราะว่าความสุขที่
ร้อนนั้นเอร็ดอร่อย ยั่วยวนกว่าความสุขที่เย็น
ความสุขที่เย็นนี้เข้าใจยาก ชิมได้ยาก พอใจได้
ยาก เพราะมันเย็น

ความสุขร้อนนั้นมันเป็นสิ่งที่ยั่วชวน
ไปทุกสิ่งทุกอย่าง ความสุขร้อนคือเรื่องทาง
วัตถุ หรือเรื่องทางโลกๆ ทางรูป เสียง กลิ่น รส
สัมผัส ไปเกี่ยวข้องเข้าก็รู้สึกว่ามีรสชาติดี พอ
เรียกกันว่าเป็นความสุข แต่มันเป็นสุขร้อน สุข
ที่สะกดด้วยตัว ก. สุขร้อน มันเผาให้ร้อนและ
มันเผาให้สุข คนที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับมันเลย
กลายเป็นคนสุข คือถูกเผาให้สุข ส่วนความสุข
เย็นเป็นความสุขทางจิตใจ หรือทางนามธรรม
นั้น ไม่ร้อน ไม่เผา ใครมีอย่างถูกต้องแล้วก็เย็น

ความสุขมีอยู่เป็น ๒ ชนิด คือสุขร้อน
ที่เผาคนให้สุข และสุขเย็นที่ทำให้คนให้เย็น ถ้า
ใครเกิดไปเข้าใจผิดในระหว่างความสุข ๒
อย่างนี้แล้ว คนนั้นจะเป็นคนที่โชคร้ายที่สุด จะ
มีการกระทำชนิดที่เชือดคอตัวเอง หรือว่าขุด
หลุมฝังตัวเอง หรืออะไรทำนองนั้น แม้จะ

เป็นการทำอย่างเร็วๆ ทำอย่างวัง ก็วังไป
หาความตาย ลองพิจารณาดูถึงการที่คนเราใน
โลกนี้เวลานี้เป็นโรคเส้นประสาทกันมาก เป็น
โรคจิตกันมาก ฆ่าตัวตายกันมาก ซึ่งตามสถิติ
ว่านาทีละ ๑,๐๐๐ คน ในโลกนี้คนฆ่าตัวตาย
ในเวลานี้ นี่มันเป็นเพราะเหตุอะไร ก็เพราะว่า
ไม่มีความก้าวหน้าทางจิตใจ ไม่มีสงกรานต์ทาง
จิตใจ มีแต่การถอยหลังเข้าคลองอย่างที่เรียก
ว่าวังด้วยเหมือนกัน วังอย่างถอยหลัง แล้วก็
ถอยหลังเข้าไปหาความตกจมในทางวิญญาน

การตกเหวในทางวิญญานคือความ
ผิดพลาดและทนทุกข์ทรมานอย่างไม่มีที่สิ้นสุด
พิจารณาดูกันง่ายๆ ว่า ทุกวันนี้ก็มีความเข้าใจ
ผิดกันอยู่ในระหว่างเรื่องสองเรื่อง คือ เรื่องกิน
คืออยู่ดี กับ เรื่องกินอยู่พอดี พระพุทธเจ้าท่าน
สอนเรื่องกินอยู่พอดี กำชับให้ทุกคนกินอยู่

พอดี แต่คนสมัยนี้ต้องการกินดีอยู่ดี เพราะว่า
กินดีอยู่ดีนี้มันได้เปรียบ มันกำกวม มันจะกิน
ดีอยู่ดีสักเท่าไรก็ได้ ขยายออกไปให้มากมาย
สักเท่าไรก็ได้ ยังเรียกว่ากินดีอยู่ดีอยู่นั่นเอง
ขยายออกไปจนเหนือวิสัยเหนือความสามารถ
เหนืออะไรของตัว มันก็ยังเรียกได้ว่าถูกต้องอยู่
นั่นเอง คือเพื่อจะกินดีอยู่ดี

ฉะนั้นคนจนๆ จึงทะเยอทะยานที่จะ
ทำอะไรอย่างคนมั่งมี คนมีรายได้น้อยก็จะทำ
อย่างคนมีรายได้มาก สิ่งที่เราเรียกว่าคอร์รัปชัน
จึงเกิดขึ้นทั่วไปในที่ทุกหัวระแหง ในวงราชการ
ก็ดี ในวงชาวบ้านก็ดี ที่ไหนก็ดีล้วนแต่มี
คอร์รัปชัน คือวิธีขโมยเอาของผู้อื่นมาเป็นของ
ตนอย่างเลือดเย็น อย่างซึ่งหน้า สิ่งเหล่านี้เต็ม
ไปหมด ก็เพราะว่าแต่ละคนๆ ต้องการอยู่ดีกิน
ดีที่ไม่มีขอบเขต ไม่มี ความหมายอันจำกัด

พระพุทธเจ้าท่านไม่สอนอย่างนี้ ท่านสอนว่า มัตตัญญุตตา จะ ภาตตัสมีง - กินอยู่พอดี คำว่าพอดีนี้ คือเท่าที่มันจะเป็นอยู่ได้ สำหรับร่างกายนี้จะตั้งอยู่ได้ เป็นของรองรับจิตใจให้เจริญรุ่งเรืองก้าวหน้าไป กินอยู่อย่างนักบวชในพระพุทธศาสนา อย่างที่นี้เรียกว่ากินข้าวจานแมว ก็เรียกว่าเป็นการกินอยู่ที่พอดีอย่างยิ่ง เพราะพอดีสำหรับการที่จะมีชีวิตอยู่อย่างง่ายๆ อย่างสะดวกสบาย อย่างที่ไม่ตกเป็นทาสของกิเลสของวัตถุ จึงมีสงกรานต์คือความเจริญก้าวหน้าในทางจิตใจ

ถึงแม้คนจะอยู่ที่บ้านที่เรื้อน ถ้าจะถือหลักกินอยู่แต่พอดีแล้ว ก็จะไม่มีปัญหาอะไรเกิดขึ้น แล้วก็จะเป็นการก้าวหน้าอย่างยิ่งด้วยในทางจิตใจ ถึงวันสงกรานต์ก็เป็นสงกรานต์จริง คือปีนี้มันดีกว่าปีที่แล้วมา

และปีหน้ามันก็จะตึกกว่าปีนี้อีก โดยไม่ต้องสงสัย

ขอให้ทุกคนพยายามทำความเข้าใจว่าคำ ๒ คำนี้ มันไม่เหมือนกัน **อยู่ดีกินดี** กับ **กินอยู่พอดี** นี้ไม่เหมือนกัน หันหลังให้กันแล้วเดินกันไปคนละทิศคนละทาง อันหนึ่งมีความเพียงพอ มีจุดจบ มีที่หยุดสงบ อันหนึ่งไม่มี มันแยกกันเดินไปคนละทิศคนละทางอย่างนี้ โลกสมัยนี้กำลังเป็นอย่างนี้ จึงเรียกว่าโลกสมัยนี้กำลังถอยหลังเข้าคลอง แล้วการถอยหลังนั้นถอยอย่างรวดเร็วขนาดวิ่ง แล้วมันก็เป็นการวิ่งไปชนต้นไม้ตาย ตกเหวตาย ชนเงินชนทอง ชนวัตถุสิ่งของที่รวบรวมหาмаมาได้ นั่นแหละตายไม่ต้องชนอื่นในที่สุด

ทีนี้พิจารณาดูกันต่อไปว่า จะต้องทำอย่างไร ถ้าจะให้โลกสมัยนี้มีสงกรานต์ คือมี

การก้าวหน้าที่ถูกต้องทางจิตใจแล้ว โลกสมัย
นี้ต้องหมุนกลับ ฟังดูให้ดีๆ ว่ามันว่าอย่างไร มัน
หมายความว่าอย่างไรว่า ถ้าโลกสมัยนี้
ต้องการความก้าวหน้าแล้วต้องหมุนกลับ
เพราะว่ามันหมุนไปในทางผิด หมุนไป
หาความลุ่มจม ดังนั้นมันจึงต้องหมุนกลับ มัน
จึงจะเป็นความก้าวหน้ามาในทางที่ถูกต้อง

โลกสมัยนี้เป็นโลกของวัตถุนิยม พุด
เพียงเท่านั้นท่านทั้งหลายก็เข้าใจได้ว่า ทุกคน
บูชาวัตถุเป็นพระเจ้า บูชาเนื้อหนังเป็นพระเจ้า
พอใจในความสุขทางอายตนะยิ่งกว่าใดๆ หมด
นับถือความสุขทางวัตถุทางเนื้อหนังนี้ ยิ่งกว่า
นับถือพระพุทธเจ้า พุดอย่างนี้ไม่เกินความจริง

สำหรับคนส่วนมากที่เห็นแก่เงินยิ่ง
กว่าพระพุทธเจ้า เห็นแก่เนื้อหนังยิ่งกว่า
พระพุทธเจ้า เห็นแก่อะไรๆ ยิ่งกว่าพระพุทธเจ้า

นี่เรียกว่าวัตถุนิยมได้ครอบงำหนัก และเป็น
อย่างนี้กันทั้งโลก ประเทศไทยน่าจะเป็น
ประเทศที่มีโชคดีที่สุดก็ได้ คือเป็นโรคชนิดนี้
น้อยกว่าประเทศบางประเทศซึ่งเป็นมาก แต่
ถ้าเมื่อรวมกันทั้งโลกแล้วก็พอจะเรียกได้ว่า
โลกนี้เป็นโลกวัตถุนิยม หมุนไปแต่ในทางวัตถุ
ความเจริญทางเนื้อทางหนังทางวัตถุ

ถ้าต้องการความปลอดภัยจะต้อง
หมุนกลับ เหมือนกับว่ามันวิ่งไปใกล้ปากเหว
หรือมันถอยหลังไปใกล้ปากเหวแล้วมันต้อง
เปลี่ยนทิศทาง ถ้าวิ่งไปใกล้ปากเหวมันก็ต้อง
ถอยหลังกลับ หมายความว่า จะต้องชะงักแล้ว
ก็ถอยหลังกลับไปสู่ความก้าวหน้าทางจิตใจ คือ
ถอยหลังกลับจากวัตถุนิยม ไปสู่ธรรมนิยม
หรือมนอนิยม แล้วแต่จะเรียก แล้วจะต้อง
เลื่อนขึ้นไปตามทางของมนอนิยม ตามลำดับๆ

ดังเช่นที่ได้กล่าวแล้วข้างต้นในเรื่องชีวิตมี ๔ ตอน จะต้องทำความก้าวหน้าไปทุกๆ ตอน จากพรหมจารีเป็นคฤหัสถ์ที่ดี จากคฤหัสถ์ที่ดีเป็นวนปรัสถ์ที่ดี จากวนปรัสถ์ที่ดีเป็นสันยาสีที่ดี อย่างนี้เป็นต้น นี้เรียกว่าหมุนกลับให้ถูกต้อง แล้วก็หมดปัญหาได้เหมือนกัน จะหาความพอใจได้ตามลำพังของจิตที่ไม่ตกเป็นทาสของวัตถุ

จิตที่ไม่ตกเป็นทาสของวัตถุย่อมหาความสงบสุขความพอใจได้ในตัวมันเอง นี้แหละมันเป็นความก้าวหน้าที่ถูกต้อง ที่ควรจะเรียกว่า สงกรานต์คือความก้าวหน้า

ในวันนี้เป็นระยะสงกรานต์ เราพิจารณาเรื่องความก้าวหน้ากันให้มากถึงขนาดนี้เถิด จะเป็นการได้ดีสำหรับวันคืน ๒ - ๓ วันนี้

เอาละ ทีนี้เราลองนึกดูตามภาพหรือ
เรื่องของสงกรานต์ตามที่ชาวบ้านเขาถือๆ กัน
อยู่ เข้าใจกันอยู่ ว่าวันสงกรานต์นั้นเป็นวันที่
เทวดาเขาแห่ขบวนกัน มีนางสงกรานต์ชื่อนั้น
ชื่อนี้อยู่ท่ามกลางขบวนแห่ไปรอบโลก แต่ว่า
สิ่งที่สะดุดตาที่สุดในภาพเขียนเรื่องขบวนแห่
สงกรานต์นั้น คือเศียรของท้าวมหาพรหม ใส่
พานชูแห่มาในขบวนด้วย

ส่วนนี้แหละเป็นส่วนที่น่าสนใจว่า
ทำไมจะต้องเอาเศียรท้าวมหาพรหมสี่หน้าใส่
พานมาแห่ไปด้วย เรื่องราวจะมีเป็นอย่างอื่น
ก็ตามใจ แต่สำหรับพุทธบริษัทแล้วอยากจะ
ให้ถือว่า เอาเศียรมหาพรหมสี่หน้าออกมาแห่
นั้น มันเป็นการโฆษณาพรหมวิหาร โฆษณา
พรหมวิหาร คือ โฆษณาเรื่องเมตตา กรุณา
มฤติตา อุเบกขา ๔ อย่างนี้แต่ละอย่างๆ เป็น

พรหมวิหาร เอามาใส่ถาด ใส่พานแห่ไปทั่วๆ
โลก สะดุดตาสะดุดใจคนผู้ที่ได้เห็น ให้ได้นึกถึง
พรหมวิหาร ว่าสัตว์โลกทั้งหลายท่านจงอยู่
กันด้วยเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขาเถิด
อย่างนี้จะเป็นการดี

เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขานี้ ก็
หมายถึงความรักสากล คือรักกันทั้งโลก อย่าง
กับเป็นคนคนเดียว อย่ามีเขามีเรา ให้ถือว่าโลก
ทั้งโลกเป็นคนคนเดียว ไม่มีมีงไม่มีกู ไม่มีเขา
ไม่มีเรา ตัวเราลืมนเสีย ตัวเขาก็ลืมนเสีย ถือว่าเป็น
คนคนเดียวกันทั้งโลก

อย่างนี้เรียกว่าเมตตา กรุณา มุทิตา
อุเบกขา เป็นธรรมะที่ทำให้ลายความเห็นแก่ตน
ทำลายความเห็นแก่ตัวได้จริง ถ้าเอามาโฆษณา
แห่งกันบ่อยๆ ก็จะเป็นการดี ให้คนระลึกนึกได้
แต่แล้วคนที่ได้พบได้เห็นก็ควรจะระลึกนึกให้

ได้ว่า เราทุกคนในโลกนี้ควรจะอยู่กันอย่างมี
เมตตากรุณา ถ้าขบวนแห่งางสงกรานต์จะมีก็
มันก็ดีอยู่ที่ตรงนี้เอง ไม่มีดีที่ตรงไหน

การที่บุคคลเราจะมีความรู้ความ
เข้าใจในสิ่งอันเป็นปัญหาหรือเป็นปริศนาได้นี้
มันต้องอาศัยความคิดความนึก อย่าได้ทำอะไร
เพื่อๆ ไป อย่างละเมอๆ สักว่าทำตามๆ กันไป
ไม่เท่าไรมันจะกลายเป็นเดินผิดทาง มันจะวิ่ง
ไปสู่ความลุ่มจมด้วยความเจริญทางวัตถุที่แสน
จะยั่วยวน เมื่อความเจริญทางวัตถุครอบงำ
แล้ว คนเราก็เหมือนกับคนบ้า คนบ้านั้นถึงจะ
วิ่งสักเท่าไร มันก็ไม่ถูกทิศถูกทาง มันก็วิ่งชน
ต้นไม้ตายเป็นต้นดังกล่าวแล้ว

เพราะฉะนั้นต้องเป็นคนดี จึงจะวิ่งได้
ถูกทาง มีธรรมะอยู่ในใจอย่างครบถ้วนบริบูรณ์
และมีความรู้ที่ถูกต้องอย่างยิ่ง ยิ่งกว่าความรู้

ใดๆ ก็คือความรู้ที่ว่าเกิดมาทำไม เดียวนี้คนทุกคนมีความรู้ข้อนี้หรือไม่ พวกเราที่นั่งอยู่ที่นี้ แต่ละคนมีความรู้เรื่องนี้หรือไม่ มีความรู้ในเรื่องนี้หมายความว่ารู้อย่างถูกต้อง รู้อย่างสำเร็จประโยชน์ รู้อย่างที่ไม่ต้องเป็นทุกข์ และรู้อย่างชนิดที่ว่าสงกรานต์มันเป็นสงกรานต์ เป็นสงกรานต์คือก้าวหน้าไปได้จริงๆ

รู้ว่าเกิดมาทำไมนี้สำคัญมาก เพราะว่าถ้ารู้แล้วจะได้ทำให้ถูกต้อง เด็กๆ เล็กๆ ก็คิดว่าเกิดมาเพื่อกินเพื่อเล่น น้ำมันก็ถูกอย่างเด็กๆ แต่คนโตๆ ไม่คิดอย่างนั้น คนหนุ่มคนสาวคิดว่าเพื่อความสนุกสนานทางอายตนะ มันก็ถูกอย่างคนหนุ่มคนสาว แต่ไม่ใช่ถูกของมนุษย์ทั้งหมด คนงกเงินก็ว่าเกิดมาหาเงิน มันก็ถูกของคนงกเงิน แต่มันไม่ถูกของคนที่ไม่งกเงิน คนที่เมออำนาจวาสนาก็ว่าเกิดมาเพื่อ

แสวงหาเกียรติยศชื่อเสียง อำนาจวาสนา นั้น
มันก็ถูกของเขา แต่มันไม่ถูกของเรา

ความถูกที่จะเป็นความถูกต้องได้
ทั้งหมดทุกๆ คนนั้นมันจะต้องมีอยู่อีกอย่าง
หนึ่ง เกิดมาทำไม? มันก็เกิดมาเพื่อจะให้ได้สิ่ง
ที่ดีที่สุดที่มนุษย์ควรจะได้ แล้วอะไรเล่าเป็น
สิ่งที่ดีที่สุดที่มนุษย์ควรจะได้ เห็นจะไม่มีอะไร
ไปกว่าความสงบสุขที่แท้จริง หรือความเต็ม
เปี่ยมแห่งความเป็นมนุษย์ หรือมีความรัก
อย่างสากล คือรักคนทุกคนเป็นคนคน
เดียวกัน ดังที่กล่าวมาแล้วเป็นต้น เพราะว่าถ้า
เป็นอย่างนั้นแล้ว มันไม่มีความทุกข์เลย มีแต่
ความสงบสุข

เดี๋ยวนี้คนไม่รู้ว่าเกิดมาทำไม จึงทำ
อะไรผิดๆ เปะๆ ปะๆ ไป มันจึงเหมือนกับชุด
หลุมฝังตัวเองเขียดคอตตัวเอง แล้วมันก็เสื่อมลง

ทราวมลง เรียกในที่นี้ว่า ถูกความทุกข์เคี้ยวกิน
ความทุกข์นานาชนิดจะเคี้ยวกินบุคคลนั้น
ความชั่ว ความเศร้าหมองจะครอบงำบุคคลนั้น
จนไม่มีอะไรที่น่าพอใจ น่านับถือ น่าเลื่อมใส
จนกระทั่งว่าอยู่ในสภาพที่แม้แต่สุนัขก็ไม่ยอมกิน

ไปดูรูปภาพที่เขียนไว้ในตึกหลังนี้เอา
เองก็แล้วกัน ว่ามีภาพเป็นเรื่องนิทานธรรมะ
อยู่เรื่องหนึ่ง ว่าคนนี้มีอะไรดีๆ มากจนสุนัข
ไม่ยอมกิน นี่ก็เพราะว่าเขาไม่รู้ว่าเกิดมาทำไม
เพื่ออะไร จึงทำอะไรไปตามอวิชชา ตามความ
โง่ความหลงนั้น จึงมีอะไรๆ ดีจนถึงกับสุนัขไม่
ยอมกิน พุดเพียงเท่านั้นมันก็มาก มากพอแล้วที่
จะให้เกิดความไม่ประมาทตามที่พระพุทธเจ้า
ท่านขอร้อง ท่านกำชับ ท่านแนะนำ หรือท่าน
วิงวอนไว้ในฐานะเป็นพินัยกรรมคำสุดท้ายเมื่อ
ท่านจะดับจิตปรินิพพาน

เราพุทธบริษัททั้งหลายจงรีบ
ทำความเข้าใจในเรื่องความไม่ประมาท โดย
รู้ว่าเราจะต้องรีบทำอะไร แล้วก็ไปที่ไหน
ในที่สุด พระพุทธเจ้าต้องการให้เราทุกคนไปสู่
จุดหมายปลายทาง คือความดับทุกข์ได้จริง ดับ
ทุกข์ได้สิ้นเชิง ถ้าพูดอย่างคนที่มีพระเจ้า เขาก็
ว่าเกิดมานี้เพื่อจะได้ปฏิบัติแล้ว ปฏิบัติถูกต้อง
แล้วไปอยู่กับพระเจ้าอย่างนี้ก็มี

ส่วนพวกเราชาวพุทธนี้ ว่าจะไปสู่พระ
นิพพานที่เป็นบรมธรรม คือบรรลุมภาวะที่สูงที่สุด
ไม่มีภาวะใดยิ่งไปกว่า เป็นความดับเย็นแห่ง
ความทุกข์ทั้งปวง หมายความว่าเกิดมานี้
เป็นการเดินทาง แล้วก็เดินไปๆ กว่าจะถึง
จุดหมายปลายทางคือนิพพาน

เราจะต้องเกิดอีกก็ชาติ ก็สิบชาติ ก็
ร้อยชาติ ก็พันชาติ ก็ขอให้มันเป็นการเดินก้าว

ไปข้างหน้าๆ เรื่อยไปจนกว่าจะถึงจุดหมาย
ปลายทาง **อย่ามัวมัวเมาในอาหารของ
วัตถุนิยม** เหมือนสุนัข สุกกรที่ตะกละในอาหาร
แล้วก็หยุดกินอยู่ที่นั่น ไม่เดินทางไม่ก้าวหน้า
อีกต่อไป เป็นการตายแล้วตายอีกอยู่ที่นั่น ไม่มี
การเดินทาง เพราะไปมัวเมาในอาหาร คือ
วัตถุนิยมที่มนุษย์พร้อมใจกันผลิตขึ้นมาให้มาก
เพื่อมอมตัวเองให้ลุ่มหลงอยู่ในโลกนี้ ซึ่งเต็มไปด้วย
ด้วยปัญหานานาประการ หากความสุขมิได้เลย
นี้ไม่ใช่สงกรานต์ นี้ไม่ใช่ความก้าวหน้า

วันนี้เราพูดกันถึงเรื่องสงกรานต์ คือ
เรื่องความก้าวหน้า เรื่องจิตใจที่จะต้องเจริญ
ยิ่งๆ ขึ้นไปตามลำดับ สมกับคำว่าสงกรานต์
โดยแท้จริง ขอให้ท่านทั้งหลายพิจารณาดูให้ดี
และถือเอาประโยชน์ให้ได้โดยสมควรแก่สติ
ปัญญาของตนๆ เทอญ ก็จะเป็นผู้สนอง

พระพุทธโอวาทในข้อที่ว่า
อามันตะยามิโว ภิกขเว
ภิกษุทั้งหลาย เราเตือนเธอ
ชะยะวะยะธัมมา สังฆาราม
สังฆารมมีความเสื่อมสิ้นไปเป็นธรรมดา
อัปปะมาเทนนะ สัมปาเทถะ
ท่านทั้งหลายจงถึงพร้อมด้วยความไม่
ประมาทเถิด
ธรรมเทศนาสมควรแก่เวลา เอวัง ก็มี
ด้วยประการฉะนี้.

สิ่งที่ดีที่สุด
ที่มนุษย์ควรจะได้
เห็นจะไม่มีอะไรไปกว่า
ความสงบสุขที่แท้จริง

-พุทธทาสภิกขุ-

#instadham

ถ้าจะถือหลักกินอยู่แต่พอดีแล้ว
ก็จะมีปัญหาอะไรเกิดขึ้น

-พุทธทาสภิกขุ-

#instadham

ขึ้นชื่อว่าเวทนาแล้ว
ย่อมไม่เที่ยง
เป็นทุกข์
เป็นอนัตตา
และเป็นมายาคือหลอกหลวง

-พุทธทาสภิกขุ-
#instadham

ถ้าคนไม่รู้ธรรมะ
เวลา ก็กินคน
ถ้าคนรู้ธรรมะ
คน ก็กินเวลา

-พุทธทาสภิกขุ-
#instadham

รายชื่อผู้ร่วมสมทบทุน

คุณกนกพร อัมพวัน

คุณกาญจนา แสนอู๋ม

คุณกิม แซ่อื้อ

คุณจรรยา - คุณสัมพันธ์ กล้าเถื่อน

คุณจารุณัน โชคเจริญวานิช

คุณชลจลา ดารายน

คุณเชิดชัย ปิยกุลมาลา

คุณฐิติวรรณ และคุณเรวดี จุลเสนีย์

คุณทิวา จิรพัฒน์กุล

พล.ต.ต. อารัง แสงวงวัฒนกุล

คุณนงเยาว์ ชัยกิตติศิลป์

คุณนันทกร ฉัตรชัยสกุล

คุณบงกช ปุณยกนก

คุณบรรจบ - คุณน้อมใจ พงษ์พานิช

คุณปณิตา สนธิยา

คุณปรีชา - คุณสุกัญญา คงธนรัตน์

คุณพรศรี บุญบรรเจิดศรี

คุณพร้อม จูทะเดมีย์

รายชื่อผู้ร่วมสมทบทุน

คุณพิมพ์ิลา ทองมงคล

คุณไพลิน จิรพัฒน์กุล

คุณไพศาล จิตธีการ

คุณมานิตย์ ศิริบุตร

อุบาสิกาคุณรัญจวน อินทรกำแหง

คุณวิลาวรรณ แซ่อื้อ

คุณวีรเมน รามางกูร

คุณศรินันท์ สปิยารักษ์

นพ.สมชัย วงศ์เวชสวัสดิ์

คุณสุกัญญา มากวิจิตร

คุณสุทธิพงษ์ วงษ์สวัสดิ์

คุณเสาวลักษณ์ และคุณสมชัย บุญโพธิ์อภิชาติ

คุณอชิรญาณ หมื่นพรมไพโร

คุณอรชรวรรณ หมื่นพรมไพโร

คุณอรอนงค์ สอาดพรรค

บริษัท พอเพียงเทคโนโลยี จำกัด

ใบสมัครสมาชิก หนังสือธรรมะเล่มน้อย

เลขที่สมาชิก ..... (สำหรับท่านที่สมัครใหม่ให้เว้นไว้)

กรุณารอกข้อมูลตัวบรรจงและครบถ้วน เพื่อสิทธิประโยชน์ที่ท่านจะได้รับ
วันที่ .....

ชื่อ - นามสกุล .....

ที่อยู่ในการจัดส่งเอกสาร

ชื่อหมู่บ้าน/อาคาร ..... เลขที่ ..... หมู่ที่ .....

ซอย ..... ถนน ..... ตำบล/แขวง .....

อำเภอ/เขต ..... จังหวัด ..... รหัสไปรษณีย์ .....

เบอร์โทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้ .....

อีเมล .....

ท่านต้องการสมัครสมาชิกหนังสือธรรมะเล่มน้อย

- ๑ ปี จำนวน ๑๒ เล่ม เท่ากับ ๑๓๒ บาท
- ๒ ปี จำนวน ๒๔ เล่ม เท่ากับ ๒๖๔ บาท

โอนเงินค่าสมทบการผลิตมาที่

ชื่อบัญชี “มูลนิธิหอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ”

บัญชีออมทรัพย์ เลขที่ ๑๑๑-๒-๙๖๒๙๕-๘

ธนาคารไทยพาณิชย์ สาขาสำนักรัชโยธิน

พร้อมทั้งส่งหลักฐานใบโอนและแบบฟอร์มด้านบนโดยวิธีใดวิธีหนึ่ง ดังนี้

๑. ทางไปรษณีย์

ที่อยู่ ฝ่ายผลิตหนังสือและสื่อธรรม (ธรรมะเล่มน้อย)

มูลนิธิหอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ

สวนวชิรเบญจทัศ ถนนนิคมรถไฟสาย ๒ แขวงจตุจักร

เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ๑๐๙๐๐

๒. ทางโทรศัพท์ : ๐ ๒๙๓๖ ๒๖๘๘

เขียนหัวแฟกซ์ถึง ห้องหนังสือและสื่อธรรม (ธรรมะเล่มน้อย)

๓. อีเมล : bookclub@bia.or.th

หมายเหตุสำหรับสมาชิกเก่า

- หากท่านต้องการเปลี่ยนแปลงที่อยู่ในการจัดส่งหนังสือ กรุณากรอกแบบฟอร์มด้านบนแล้วส่งกลับมาตามที่อยู่ด้านบน
- หากท่านต้องการต่ออายุสมาชิกหนังสือธรรมะเล่มน้อย กรุณาโอนเงินสมทบการผลิต ตามรายละเอียดด้านบน

กิจกรรมของสวนโมกข์กรุงเทพ

การบริหารงานทางธรรมให้เกิดการมีส่วนร่วมในธรรม ในหลากหลายลักษณะ อาทิ ทำเอง ร่วมมือกันทำ และธรรมภาคีทำให้ ทำขึ้นภายในและภายนอกทั้งที่เป็นกิจกรรมประจำ และทำเป็นครั้งคราว โดยกิจกรรมบางส่วนที่เกิดขึ้นภายในประกอบด้วย ดังนี้

การเจริญสติภาวนา *สวดมนต์ทำวัตรและเจริญจิตตภาวนาอานาปานสติ* ทุกวันจันทร์-ศุกร์ เวลา ๑๗.๓๐ - ๑๘.๓๐ น. ทุกวันเสาร์-อาทิตย์ ๒ รอบ ๐๘.๓๐ - ๐๙.๓๐ น., ๑๗.๐๐ - ๑๘.๐๐ น., **สมาธิภาวนา** ทุกวันอาทิตย์ เวลา ๑๓.๐๐ - ๑๗.๐๐ น. **อานาปานสติภาวนากับพุทธทาสภิกขุ** โดยกลุ่มอยู่เย็นเป็นประโยชน์ เวลา ๑๖.๐๐ - ๑๘.๓๐ น. (ทุกวันพุธ - พุธหัดสบดี) **เจริญสติแบบเคลื่อนไหว** เวลา ๐๘.๓๐ - ๑๗.๐๐ น. (ทุกวันเสาร์ - อาทิตย์ ๘.๓๐-๑๒.๐๐ สัปดาห์ที่ ๒ ของเดือน), **วันแห่งสติกับหมู่บ้านพลัม** เวลา ๐๗.๐๐ - ๑๗.๐๐ น. (ทุกวันเสาร์ สัปดาห์ที่ ๓ ของเดือน)

กายบริหารเพื่อจิตตภาวนา โยคะในสวนธรรมกับสถาบันโยคะวิชาการ

อบรมเพื่อพัฒนาชีวิต เวทีธรรม ธรรมวาที, เพลลินธรรมนำชม, ธรรมนิทรรศการ เป็นต้น

สาระธรรมบันเทิง ดูหนังหาแก่นธรรม (ทุกวันอาทิตย์แรกของเดือน เวลา ๑๔.๐๐ - ๑๖.๐๐ น.)

#instaDham

- ❤ เพราะธรรมะมีอยู่ในทุกที่
- 💬 หอดงหมายเหตุพุทธรทาส อินทปัญโญ (สวนโมกข์ กรุงเทพฯ) จึงอยากรชวนทุกคนมาร่วมกันฝีกมองโลกอย่างเป็นธรรมผ่าน instagram

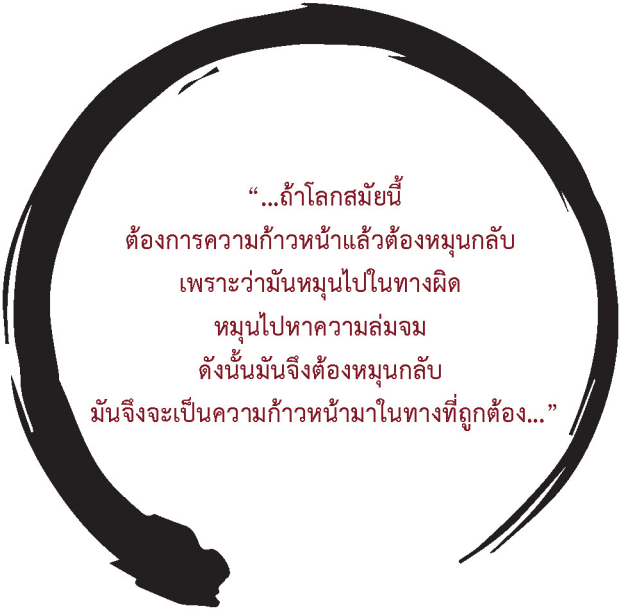
ด้วยการถ่ายรูปแล้วเขียนธรรมะที่เห็นไว้ใต้ภาพ พร้อมระบุสถานที่แล้ว [#instadham](#) หรือ post ลงใน facebook [instadham](#)

เราจะคัดเลือกเพื่อรวมเป็นหนังสือภาพฉบับพิเศษที่ธรรมมาจากทุกคน และนำไปจัดนิทรรศการภาพถ่ายที่ทุกคนได้ธรรมร่วมกันในงานวัดลอยฟ้า#๒ กลางปีนี้

..เมื่อดวงตาเห็นรูป ดวงตาจึงเห็นธรรม

Like Comment

“...ถ้าโลกสมัยนี้
ต้องการความก้าวหน้าแล้วต้องหมุนกลับ
เพราะว่ามันหมุนไปในทางผิด
หมุนไปหาความลุ่มจม
ดังนั้นมันจึงต้องหมุนกลับ
มันจึงจะเป็นความก้าวหน้ามาในทางที่ถูกต้อง...”

สมทบการผลิต ๘ บาท

5 50000 101851 6